

32

Kasım 88

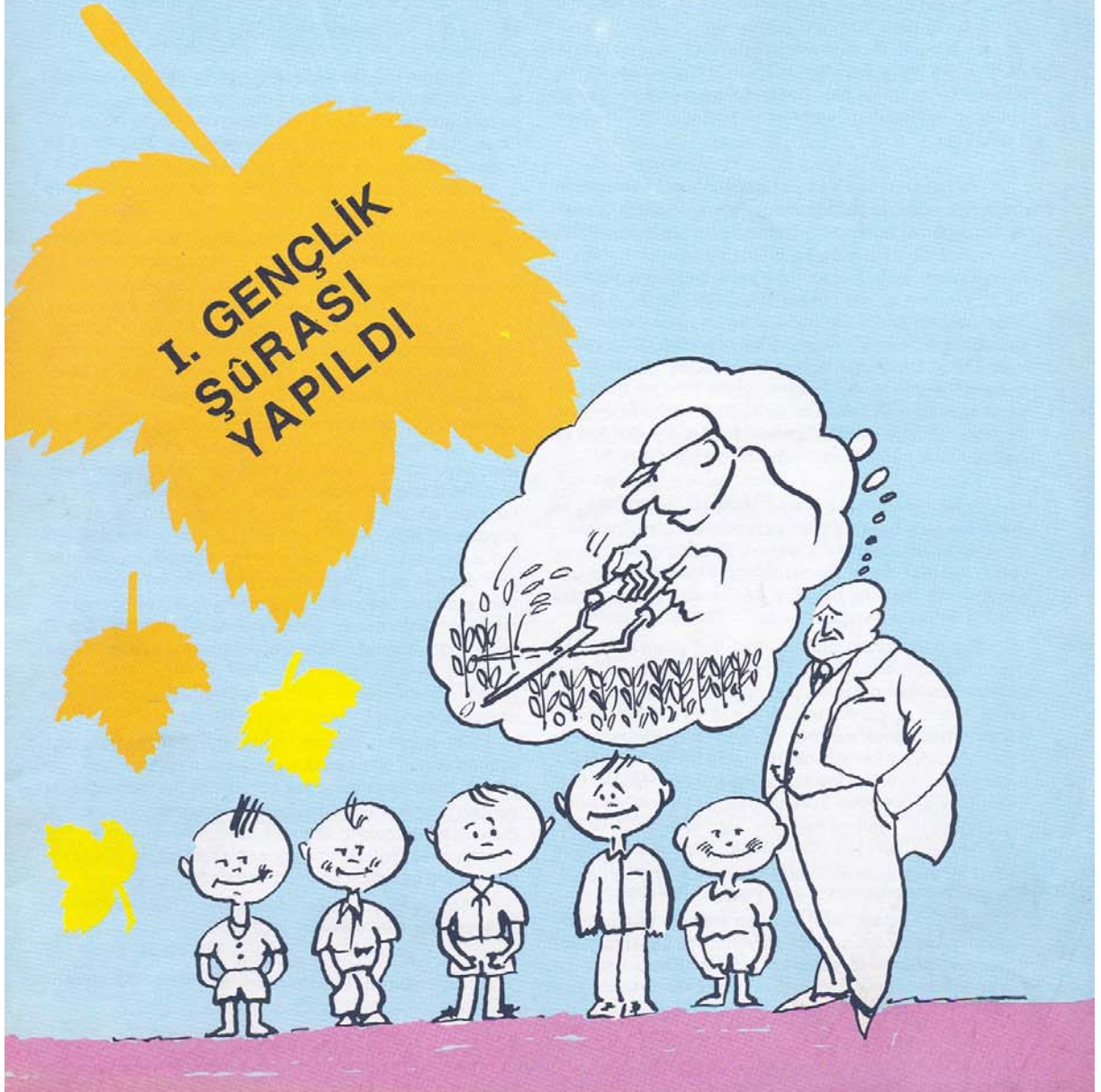
abece

aylık eğitim kültür ve sanat dergisi

KDV İçinde
1500.- TL.

Baskıya Girenken: Dergimiz Arandı.
ÇELENK ve ERDOST Gözetimine Alındı.

I. GENÇLİK
ŞÛRASI
YAPILDI

abece

aylık eğitim kültür ve sanat dergisi

İÇİNDEKİLER

Sayılarla Eğitimin İdeolojik Yönü ..... 4 Musa ÖZDEMİR/Sayıştay Denetçisi	Yeni Bir Eğitim Modeli Oluşturulmalıdır..... 32 Yılmaz ELMAS
Felsefenin Kurutulmuş Bahçeleri ..... 7 Gürsen TOPSES	Kıtaplı Dünya..... 33 Talip APAYDIN
Eğitimde Ortak Çözümlere Doğru..... 10 Feyzullah ERTUĞRUL	Öğretmenler Görev Başına..... 35 K. GÖRGÜLÜ
Eğitimimiz Neden Çağdışı..... 13 Dr. Hanım AKSOY	Köy Öğretmenleri Ne Dedi..... 37 Ersin GÜL
"İnanıyorum Çünkü Akla Aykırı"..... 16 Uğur Aksoy ASLAN	Zakkum Olayı ve Ötesi..... 39 Dr. Şükrü HATUN
Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İle Söyleşi..... 18	Onurlu Olun..... 41 Behçet ÇELİK
Fransız Öğretmenler, SHP Genel Başkanıyla Görüştü..... 21	Sokaklardan İnsan Manzaraları 1/Dilenciler..... 43 M. Demirel BABACANOĞLU
"Biz Tüm Öğretmenlerin Sendikalaşmasından Yanayız"..... 23	Yanlışlar ve Doğrular..... 44 Mehmet CİHANGİR
İnsan Hakları Derneğini Ziyaret..... 24	Yetişen Kuşakların Eğitimi Üzerine.. ..... 45 Çev: Galip DOĞAN
Çağdaş Gazeteciler..... 26	Hukuk Köşesi..... 49
Bir Okul Ziyareti..... 26	Şimdiden Selamlıyor ve "Kutlu Olsun" Diyoruz..... 50
Federal Almanya'daki Göçmen Çocuklarının Önemli Bir Sorunu: Özürlü Çocuklar Okulları-Sonderchule-..... 28	Karikatürler: Mehmet TEVLİM.
Eğitim İşkencesiyle Gelen Ölümler ..... 31 Ali DEMİR	Şiirleriyle: Ahmet İNCE, Abdülkadir PAKSOY T. CANSARAN

Sahibi:
Eğitim Basım Yayım ve Dağıtım İşleri
Ticaret Ltd. Şti. Adına
ALİ BOZKURT
Genel Yayın Yönetmeni:
Binallı SEFEROĞLU
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Mustafa MERİÇ

Posta Çeki Hesap No: 212911 Ali Bozkurt Ankara, Yıllık Abone: 15.000.-TL., Altı Aylık: 7.500.-TL., Avrupa Yıllık: 50 DM, ABD (Uçakla): 30 Dolar, Avustralya: 35 Avustralya Doları; Baskıya Hazırlama: EKİN GRAFİK, Baskı: MAYA Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti. 118 01 53, Dizgi: ARTI Ltd. 118 63 80, İlan Tarifesi: Renkli: Arka Kapak 250 bin; Arka Kapak İç 150 bin; Siyah-Beyaz; Arka Kapak 150 bin; İç Sayfalar (yarım) 75 bin.

Adres: Ataç Sokak, 27/5 Yenışehir-ANKARA Tel: 132 05 74
P.K. 131 Yenışehir-ANKARA

Sayılarla Eğitimin İdeolojik Yönü

Musa ÖZDEMİR /Sayıştay Denetçisi

Demokrasi mücadelesinde eğitimin rolü ve demokratik eğitim iki yönü olan bir bütündür. Eğitimin demokratikleşmesi, Türkiye'nin demokratikleşmesinin hem ayrılmaz bir koşulu hem de ancak onunla gerçekleşebilecek bir üründür. Eğitimin toplumla ilişkisi, işlevi ve rolü bu çerçevede değerlendirilmelidir. Soruna bu boyutta yaklaşıldığında karşımıza eğitimin ideolojik yönü çıkmaktadır.

Eğitim Hakkı Arz-Talep Sorunu Yapılıyor

Eğitimle ilgili çalışmalar da yapan OECD ve UNESCO gibi uluslararası bazı kuruluşlarda, geri kalmış pek çok ülkede ve bu arada ülkemizde egemen görüşün sloganları şunlardır. "Eğitim ekonomik yapının bir ögesi, üretici bir sistem, maddi bir yapıdır." "Eğitim, mesleki yetiştirme ve araştırma aygıtı, dinamik bir endüstrinin altyapısıdır." Bu yaklaşım, eğitim sisteminin bir üretim sistemi olarak ele almaktadır. Bu görüşü ileri sürenlere göre, eğitimin nicel ve nitel yapısını belirleyecek etkenler; eğitime olan talep, eldeki kaynaklar, eğitim sisteminin sağladığı yararlar ve iş piyasasının istekleridir. Bu yaklaşımın doğal sonucu olarak öğrenim ve eğitim hakkı bir arz-talep sorunu olmakta ve verimlilik-kârlılık mantığı ön plana çıkmaktadır. Kapitalist sistemin dayattığı bu yaklaşım, bir başka anlatımla eğitimi, ekonominin gerek duyduğu becerili işgücü sağlamak olarak tanımlanmaktadır. Oysa eğitim aynı zamanda bir ideoloji yüklenmesi veya yönlendirme işlevlerini de üstlenmektedir. Burada önemli olan taşıyan ideoloji ve yönlendirmenin doğrultusudur. Üretimi artırıcı rolü kadar ideolojik yönü de olan eğitimin bu yanının gizlenmesi egemen sınıflar için vazgeçilmez politik bir tutum olmuştur.

Eğitimin siyasal ve ideolojik yönünün gizlenmesi, egemen sınıflar için vazgeçilmez politik bir tutum olmuştur.

Eğitimin siyasal ve ideolojik yönünün gizlenmesi, kısacası halk yığınlarının, işçilerin, köylülerin ışıktan, bilgiden eğitimden yoksun bırakılması bir rastlantının sonucu değildir. Burjuvazinin denetimi altındaki eğitim politikasının siyasal ve ideolojik sonucudur. Bu savımızı kanıtlamak için eğitimle ilgili resmî sayılara bakmak gerekmektedir.

Tablo 1

Düzen Geleceğini Cehalete Bağlamış

1987 Türkiye İstatistik Yılına göre ülkemizde 6 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun bitirdiği son öğretim kurumları şöyledir.

Okur yazar olmayan	12.197.323
Bir okul bitirmeyen	6.204.728
İlkokul mezunu	14.215.730
Ortaokul ve dengi	2.137.065
Lise ve dengi	1.901.623
Yüksek okul ve fakülte	843.788

55 Milyon insandan yaklaşık 32 milyonunun ilkökul eğitimini aşamamış bilgi ve beceri düzeyinde olması başlı başına toplumsal bir faciadır. Yukardaki sayılar eğitimin ilk kademesine verilmesi gereken önemi gösterdiği gibi bu kitlelerin kendi kaderlerine terk edilmişliğinin de kanıtıdır. Bu tabloya kalkınma planlarındaki diğer verilerle birlikte baktığımızda karşımıza çıkan gerçekler tüyler ürpertici olmaktadır. Çalışan nüfusun yaklaşık % 37'sinin ilkökul çatısı bile görmediği, % 8'inin ilkökulu bitirmeyen okuryazarlardan oluştuğu, % 43'ünün ilkökul mezunu olduğu görülmektedir. Bir ülkenin üretim sürecinde çalışmakta olan emek gücünün yaklaşık % 90'ının ilkökul eğitimini bile aşamamış ve o eğitim düzeyinin altında bilgi ve beceri düzeyindeki insanlarca yürütüldüğü gerçeği hem üretimde verimliliği açısından hem de demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla niçin yerleşmediğini düşünmek açısından ibret vericidir. Bu durum kötü bir rastlantı değildir. Ekonomik yapımızın ve ülkemizde sürdürülmek istenen bağımlı kapitalist gelişmenin bir gereğidir. İnsanlarımız bile bile bilgisizliğin belirsiz karanlıklarına itilmektedir. Eğitim sisteminin ilk kademesinin korkunç elemesinden kurtulup orta öğretim kademesine ulaşanların yazgıları da farklı değildir.

İmam Hatip mi? Sağlık Memuru mu?

1987 İstatistik yılına göre düzenlenen aşağıdaki tabloda başına yeterince anlamlıdır.

Tablo 2
1985-1986 Öğretim Yılı

	Okul sayısı	Öğretmen	Öğrenci
İlkokul	49.096	212.717	6.636.000
Orta Okul	4.501	42.514	1.674.000
Lise	1.283	52.892	628.000
Mesleki ve teknik	2.025	43.276	617.000
Fakülte ve yüksek okul	310	22.968	449.000

Tabloya ekleyeceklerimize gelince: Her yıl 1.151.000 öğrenci ilkökulu bitirip bir üst öğretim olan orta öğretimin önüne gelmektedir. Ancak bu öğrencilerin yaklaşık yarısı doğal elemantasyona uğradıklarında bırakınız Anadolu Lisesi, Fen Lisesini normal ortaokula bile gidememektedir. Arta kalan 580.000 ilkökul öğrencisi ise özel Türk ve Yabancı Ortaöğretim Kurumlarına, Fen ve Anadolu leselerine girebilmek için dersane sisteminden geçmek zorunda bırakılmaktadır. Nitelikli eğitim talebinde bulunan bu kitleden 576 kişi fen liselerine, 8.100 kişi Anadolu Liselerine, 15.700 kişi özel Türk ve yabancı orta öğretim kurumlarına girebilmektedir. Yani tüm ilkökul mezunlarının % 2'si nitelikli eğitim özlemine kavuşabilmektedir.

Orta öğretim kademesindeki Devlet politikasının ilginç bir örneğini daha aktarmak isterim. 1987 Türkiye İstatistik Yılığındaki bilgilere göre ortaokul ve lise birlikte bazı dallardaki okul öğrenci ve öğretmen sayıları 1985-1986 öğretim yılında şöyledir:

Tablo 3

	Okul sayısı	Öğretmen	Öğrenci
İmam hatip okulları	717	11.439	238.025
Sağlık okulları	96	1.869	19.999
Tarım okulları	16	274	2.082
Konservatuar	10	377	994

Bu tablo ülkemizde sağlığa, tarıma ve sanata verilen değer ile toplumun geri kalmasında ideolojik araç olarak kullanılan dini okullara verilen değeri göstermektedir. Bu tablo Türkiye insanının bilerek ve isteyerek kapitalizmin kârı uğruna cahil bırakıldığının fotoğrafıdır.

Paralı Eğitim-Seçkinçil Eğitim

Eğitimin siyasal ve ideolojik yönünün bir diğer göstergesi, eğitimin sisteminin parasallaşmasıdır. Sayın İcen Börtüçene'nin bir çalışmasında ortaöğretimde iyi bir okula girebilmek için 1987 ders yılında, dershanelere 102 Milyar Lira örendiği, Üniversite önünde yığılmanın ortaya çıkardığı maliyetin 180 Milyar lirayı bulduğu, özel ortaöğretim kurumlarından yılda 100 Milyar dolayında eğitim hizmeti alındığı vurgulanmakta ve kamu eğitim sisteminin bugünkü yapısından kaynaklanan "Nitelikli eğitim kıtlık rantı" yaklaşık yılda 400-500 Milyar lira olarak hesaplanmaktadır (1). Dershane ve özel okulların eline geçen bu rantların eğitimde niteliği değiştirdiği ise kanımca kuşku olmur. Özel öğretim kurumlarının kamu öğretim kurumlarından farklı ve ileri düzeyde eğitim verdiği inancı yaygınlaştırılarak rant alanları daha da genişletilmektedir. Yaşayarak biliyoruz ki birçok özel okul öğrencisi de dershaneye gitmektedir. Yine biliyoruz ki öğretmenlerin niteliği kamuda ve özel okullarda çalışmasına göre değişmez. Ve ekliyoruz ki kamu okullarıyla birçok özel okulun sınıftaki toplam öğrenci sayısı önemsenecek oranda farklı değildir. Ve hepsinden önemlisi burjuvazi kendi yaratıp geliştirdiği özel öğretim kurumlarında egemen ideolojinin ve resmi kültürün dışına taşılmasına izin vermez. Burada altını çizmemiz gereken bir başka nokta daha var. Özel okullardaki gelişme eğitim sisteminde seçkinçil yapıya yöneliktir. Yabancı dilde öğretim yapan özel okullar zinciri az sayıda kimseyi ileri uzmanlı düzeyinde yetiştirip, belli bir sosyal statüyle, yüksek gelir düzeyine kavuşturmayı amaçlayan seçkinçil eğitim sisteminin başlangıcıdır. Bugün ülkemizde milyonlarca yurttaş ana dillerinde eğitim yapamaz ve okur yazar hale getirilemezken, öğretimi yabancı dilde veren ilk, orta ve yüksek okullar vardır. Seçkinçil öze sahip eğitim ve özellikle yabancı dilde orta ve yüksek öğretimin sağlanmasıyla emperyalist tekellerle bütünleşmiş yerli tekellere ve yabancı sermayeli ortaklıklara gereksinme duydukları kadroları kolaylıkla bulmak hedeflenmektedir.

1988 Yılı Programındaki bilgilere göre özel okullarda sayısal durum şöyledir:

Tablo 4

	Okul sayısı	Öğretmen	Öğrenci
Ana okulu-Ana sınıfı	147	438	6.531
İlkokul	106	1494	31.294
Ortaokul	123	93*	45.652
Lise	92	4196	23.109

(*Lise bünyesindeki ortaokullar ile bazı müstakil ortaokullarda lise kadrosundaki öğretmenler ders vermektedir.)

İş özel okullarla da kalmamakta bu politikanın bir sonucu olarak karşımıza devletin eğitim hizmetleri dışında örgütlenen yeni bir eğitim kademesi olarak özel dershaneler çıkmaktadır. Özel okullar ve dershaneler eğitimde seçkinçil yapının araçlarıdır. İzlenen ve uygulanan eğitim sistemiyle geniş halk kitleleri dışlanmaktadır. Parası olanın çocuğu doktor, mühendis, avukat vs. olurken, parası olmayanın çocuğu kasap, berber, manav olmaya zorlanmaktadır.

Bir Avuç Aydınlık

Umudun türküsü suskundu
Koşuyordu korkular gözlerinde kentlerin
Zulmün sözleriydi egemen
Bir avuç umuttu yalnız
yeşerten dünyamızı

Sen
Umutsuz gecelerde bile
Yaşamı üretmeyi bilirdin
Ve kurtarmayı
Kanayan sabrını onurun

Şimdi
Üzüntünün saçını örüyorsa sokaklar
Ve suskunsa öfke
Saçılınsın artık bir avuç aydınlık
Göğsüne karanlığın

Gerçek sahipleri kentlerimin
Söylesinler artık
çelik sesli türkülerini

Alacakaranlığın ellerine
Doğarken her yeni gün
Sevgimizin ortak sesi
Yaratсын güzel yenibaştan

Ahmet İNCE
Haziran-84

Bütçeden Eğitime Ayrılan Paylar

Bazı bilim adamları ülkemizin bir mali kriz içerisinde bulunduğunu, azalan mali kaynaklar nedeniyle eğitimde verimin düştüğünü ileri sürmektedirler. Bu tür bilim adamlarına anımsatmak gerekir. Ülkemiz bütçesinin yüzde kaçını savunmaya, yüzde kaçını eğitime ayırmaktadır. Ülkemizde vergi kaçığı eğitim bütçesini kaç kez finanse etmeye elverişlidir. Ve çok bilmiş bilim adamlarına sormak gerekir. Genel bütçeden Millî Eğitim Bütçesine ayrılan miktarın yüzde oranları sizleri hiç rahatsız etmiyormu? Aşağıdaki

tablo aynı zamanda demokrasi açısından da ders çıkarılması gereken niteliktedir.

Bu tablonun özü ve sözü açıktır. Ülkemizde demokrasi rüzgarlarının hafif de olsa estiği dönemlerde, toplumsal muhalefetin sesinin azda olsa duyulduğu yıllarda genel bütçeden millî eğitime ayrılan payda bir kıpırdanma olmuştur. Sıkı ve sıkıcı yönetimler döneminde ise bu pay azalmıştır. Elbeteki bunlarda bir rastlantı değildir.

Tablo 5
Genel Bütçeden Millî Eğitim Bütçesine Ayrılan Miktarın Yüzde Oranları

Yıl	%	Yıl	%	Yıl	%	Yıl	%
1950	11.86	1966	14.15	1974	15.45	1982	10.20
1955	12.66	1967	14.05	1975	12.40	1983	11.24
1960	12.95	1968	13.83	1976	13.35	1984	10.63
1961	14.96	1969	10.42	1977	10.76	1985	8.61
1962	14.31	1970	9.59	1978	9.12	1986	8.70
1963	15.56	1971	13.57	1979	10.79	1987	8.60
1964	14.74	1972	14.04	1980	10.94	1988	8.50
1965	15.13	1973	14.51	1981	9.03		

Sonuç

Demokrasi mücadelesi vermek, toplumun her katında ve kurumunda, yaşamın her anında demokratik hak ve özgürlüklere sahip çıkma ve onları kullanmakla mümkündür. Bu bağlamda demokratik eğitim mücadelesinin somut hedefleri şunlar olmalıdır:

- Eğitim hakkının yaygınlaştırılması,
- Eğitim olanaklarının genişletilmesi ve adaletli dağılımı,
- Eğitimin içeriğinin bilimselleştirilmesi,
- Eğitim sürecindeki işleyişin demokratik ilkelere dayandırılması,
- Eğitimde seçkin yapıya yönelmenin durdurulması,
- Yabancı dilde öğrenim yerine tüm öğrencilere yabancı dil öğrenme olanağının sağlanması,
- Paralı eğitimin kaldırılması, özel okulların devletleştirilmesi,
- Öğretmenlere örgütlenme hakkının tanınması,

Ancak unutulmamalı ki işçilerin, memurların, geniş emekçi katmanların dışlandığı tek alan eğitim değildir. Ülkemizde bu kesimler sağlık sisteminden, konut sisteminden, çağdaş kent yaşamından hatta demokrasiden de uzaklaştırılmıştır. Bu nedenle mücadele hem eğitimin demokratikleştirilmesi, hem de Türkiye'nin demokratikleştirilmesi alanlarında içiçe verilmelidir.

EĞİT-DER MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAŞVURDU.

Derneğimiz EĞİT-DER, 16 Şubat 1988 tarihinden kurularak tüzel kişilik kazanmıştır. Tüzüğümüzün İçişleri Bakanlığı'na onaylanma işlemi ise 3 Ekim 1988 tarihinde tamamlanmıştır.

2908 sayılı Dernekler Yasası'nın 4. maddesine göre, öğretmenlerimiz dernek kuramamaktadır. Acak aynı yasanın 16. maddesinin ikinci bendine göre, öğretmenlerimiz "... ilgili buldukları bakanlıkca tesbit ve ilan edilen derneklere üye olabilirler..." denilmektedir.

Bugüne kadar şahsınızla değişik zamanlardaki görüşmelerde, "öğretmenlerin örgütlenmelerinden yana olduğunuzu" bize her defasında söylemiş ve bunu çeşitli defalar, basın aracılığı ile kamuoyuna da açıklamış bulunmaktasınız.

Ülkemizde, Avrupa Topluluğuna girmenin önçalışmaları yapılmaktadır. Bu ortamda, öğretmenlerimizin en ilkel örgütlenme biçimi olan kurulmuş derneklere üye olma hakkından yoksun bırakacağımıza gerçekten inanmak istemiyoruz. Bu izni vermeniz, sizi hem öğretmenlerimiz hem de kamuoyu önünde yüceltecektir. Ayrıca şimdiye dek, kamuoyuna verdiğiniz demokratik davranma imajınız da bunu gerektirmektedir.

Tüm bunları dikkate alan Yönetim Kurulumuz 5 Ekim 1988 tarih ve 31 sayılı kararıyla öğretmenlerimizin EĞİT-DER'e üye olabilmeleri için bakanlığınıza başvurmayı uygun bulmuştur.

Çalışan tüm öğretmenlerin Eğitimciler Derneğine (EĞİT-DER)e üye olabilmeleri için derneğimizi, "öğretmenlerin üye olabilecekleri dernekler" listesine almanızı diliyoruz.

(1) Mülkiyeliler Birliği Dergisi Sayı 94